Lekcja 77. Nie mogłem spać! (could / to be able) 😴

W której nauczysz się używać czasownika can w czasie przeszłym i mówić, co umiałeś i co mogłeś zrobić. Poznasz też formę alternatywną to be able – być w stanie.

CAN – PRZYPOMNIENIE 🔁

Czasownik **can** – móc, umieć – już dobrze znasz. Przy każdej osobie wygląda tak samo, a czasownik stoi zaraz po nim, bez **to**:

I can swim. – Umiem pływać.

She can drive. – Ona umie prowadzić.

We can park here. – Możemy tu zaparkować.

Przeczenie tworzymy, dodając do **can** słowo **not**. Piszemy je razem – **cannot**, a najczęściej mówimy w skrócie **can't**:

I can swim. – Umiem pływać.

I can't swim. – Nie umiem pływać.

We can park here. – Możemy tu zaparkować.

We can't park here. – Nie możemy tu zaparkować.

W pytaniu **can** stawiamy przed osobą:

She can drive. – Ona umie prowadzić.

Can she drive? – Czy ona umie prowadzić?

You can help me. – Możesz mi pomóc.

Can you help me? – Czy możesz mi pomóc?

COULD – MÓGŁBYŚ 🙏

Could znasz już z uprzejmych próśb. Wtedy znaczy „mógłbym”, „mógłbyś” i brzmi grzeczniej niż **can**:

Can you help me? – Czy możesz mi pomóc?

Could you help me? – Czy mógłbyś mi pomóc?

Can we sit inside? – Czy możemy usiąść w środku?

Could we sit inside? – Czy moglibyśmy usiąść w środku?

COULD – MOGŁEM, UMIAŁEM 🔙

Tak naprawdę **could** to czas przeszły od **can**. Gdy opowiadamy o przeszłości, **could** znaczy „mogłem”, „umiałem”:

could – mogłem, umiałem /kʊd/

W szybkiej mowie **could** brzmi krócej: /kəd/.

Przy każdej osobie **could** wygląda tak samo:

I could – Ja mogłem / umiałem

you could – Ty mogłeś / umiałeś

he could – On mógł / umiał

she could – Ona mogła / umiała

it could – To mogło / umiało

we could – My mogliśmy / umieliśmy

you could – Wy mogliście / umieliście

they could – Oni mogli / umieli

Popatrz na zdania w czasie teraźniejszym i przeszłym:

My son can read. – Mój syn umie czytać.

My son could read when he was five. – Mój syn umiał czytać, kiedy miał pięć lat.

Przeczenie i pytanie tworzymy tak samo jak z **can**: w przeczeniu **could not**, w skrócie **couldn't**, a w pytaniu **could** stawiamy przed osobą:

I can't find my keys. – Nie mogę znaleźć kluczy.

I couldn't find my keys. – Nie mogłem znaleźć kluczy.

Can you swim? – Czy umiesz pływać?

Could you swim when you were six? – Czy umiałeś pływać, kiedy miałeś sześć lat?

UMIAŁEM, MOGŁEM 🏊

when I was four – kiedy miałem cztery lata (dosł. kiedy byłem cztery) /wen aɪ wəz fɔː/

I could swim when I was four. – Umiałem pływać, kiedy miałem cztery lata. /aɪ kʊd swɪm wen aɪ wəz fɔː/

My grandma could speak three languages. – Moja babcia umiała mówić w trzech językach. /maɪ ˈgrænmɑː kʊd spiːk θriː ˈlæŋgwɪdʒɪz/

We could walk to the beach. – Mogliśmy chodzić na plażę pieszo. /wiː kʊd wɔːk tə ðə biːtʃ/

We could use the pool until ten. – Mogliśmy korzystać z basenu do dziesiątej. /wiː kʊd juːz ðə puːl ʌnˈtɪl ten/

NIE UMIAŁEM, NIE MOGŁEM 😫

My dad couldn't cook. – Mój tata nie umiał gotować. /maɪ dæd ˈkʊdnt kʊk/

(to) get a taxi – złapać taksówkę (dosł. dostać taksówkę) /tə get ə ˈtæksi/

We couldn't get a taxi. – Nie mogliśmy złapać taksówki. /wiː ˈkʊdnt get ə ˈtæksi/

They couldn't find the hotel. – Nie mogli znaleźć hotelu. /ðeɪ ˈkʊdnt faɪnd ðə həʊˈtel/

until two – przed drugą (dosł. do drugiej) /ʌnˈtɪl tuː/

We couldn't check in until two. – Nie mogliśmy się zameldować przed drugą. /wiː ˈkʊdnt tʃek ɪn ʌnˈtɪl tuː/

My husband couldn't open the safe. – Mój mąż nie mógł otworzyć sejfu. /maɪ ˈhʌzbənd ˈkʊdnt ˈəʊpən ðə seɪf/

I couldn't connect to the Wi-Fi. – Nie mogłem połączyć się z Wi-Fi. /aɪ ˈkʊdnt kəˈnekt tə ðə ˈwaɪ faɪ/

Forma przeszła czasownika **to try** jest regularna – końcówkę **-y** zamieniamy na **-ied**:

to try – próbować → **tried** /traɪd/

I tried, but I couldn't. – Próbowałem, ale nie mogłem. /aɪ traɪd bət aɪ ˈkʊdnt/

I couldn't sleep. It was too hot. – Nie mogłem spać. Było za gorąco. /aɪ ˈkʊdnt sliːp ɪt wəz tuː hɒt/

I couldn't believe it! – Nie mogłem w to uwierzyć! /aɪ ˈkʊdnt bɪˈliːv ɪt/

Sorry, I couldn't make it. – Przepraszam, nie dałem rady. /ˈsɒri aɪ ˈkʊdnt meɪk ɪt/

WIDZIEĆ, SŁYSZEĆ 👂

Najpierw zobacz, co znaczą same **see** i **hear**, bez **can** i **could**.

Samo **I see** najczęściej znaczy „rozumiem” albo „aha”. Mówimy też **I see**, gdy kogoś albo coś widujemy regularnie:

I see. – Rozumiem. / Aha.

I see my parents every Sunday. – Widuję rodziców w każdą niedzielę.

I saw to czas przeszły od **see** – „zobaczyłem”, „widziałem”. Mówimy tak, gdy coś zobaczyliśmy w jednej chwili:

I saw her yesterday. – Widziałem ją wczoraj.

I saw the sea. – Zobaczyłem morze.

Samo **I hear** często znaczy „słyszałem, że…”, gdy powtarzamy coś, o czym dowiedzieliśmy się od innych:

I hear you're moving to London. – Słyszałem, że przeprowadzasz się do Londynu.

I heard to czas przeszły od **hear** – „usłyszałem”, „słyszałem”. Też często znaczy „słyszałem, że…”:

I heard a noise. – Usłyszałem hałas.

I heard you got a new job. – Słyszałem, że masz nową pracę. (dosł. Słyszałem, że dostałeś nową pracę.)

Gdy mówimy, że w tej chwili kogoś albo coś widzimy albo słyszymy, po angielsku bardzo często dodajemy **can** – móc. Dosłownie powiemy wtedy „mogę cię widzieć”, „mogę cię słyszeć”. Po polsku mówimy po prostu „widzę”, „słyszę”:

I can see you. – Widzę cię.

I can hear you. – Słyszę cię.

W czasie przeszłym tak samo używamy **could**. Znaczy to, że coś było widać albo słychać przez jakiś czas. Po polsku mówimy „widziałem”, „słyszałem”:

I could see you. – Widziałem cię.

I could hear you. – Słyszałem cię.

Porównaj zdania z **saw** i **heard** ze zdaniami z **could**:

I saw the sea. – Zobaczyłem morze.

I could see the sea. – Widać było morze. (dosł. Mogłem widzieć morze.)

I heard a noise. – Usłyszałem hałas.

I could hear a noise. – Słychać było hałas. (dosł. Mogłem słyszeć hałas.)

We could see the sea from our room. – Z naszego pokoju było widać morze. /wiː kʊd siː ðə siː frəm ˈaʊə ruːm/

dosł. Mogliśmy widzieć morze z naszego pokoju.

Sorry, I couldn't hear you. – Przepraszam, nie słyszałem cię. /ˈsɒri aɪ ˈkʊdnt hɪə juː/

BYĆ W STANIE – TERAZ 💪

Zamiast **can** możemy też powiedzieć **to be able**. Słowo **able** znaczy „zdolny” (coś zrobić), a całe wyrażenie – „być w stanie” (coś zrobić):

to be able – być w stanie /tə biː ˈeɪbl/

Zmienia się w nim tylko **be**. Pełna odmiana w czasie teraźniejszym:

I am able / I'm able – Ja jestem w stanie

you are able / you're able – Ty jesteś w stanie

he is able / he's able – On jest w stanie

she is able / she's able – Ona jest w stanie

it is able / it's able – To jest w stanie

we are able / we're able – My jesteśmy w stanie

you are able / you're able – Wy jesteście w stanie

they are able / they're able – Oni są w stanie

Po **can** czasownik stoi bez **to**. Po **to be able** dodajemy cały czasownik z **to** – na przykład **to help**, **to drive**, **to work**:

I can help you. – Mogę ci pomóc.

I'm able to help you. – Jestem w stanie ci pomóc.

Przeczenie i pytanie tworzymy tak samo jak z **to be**. W przeczeniu dodajemy **not** po **am**, **is**, **are**:

He can't drive. – On nie może prowadzić.

He isn't able to drive. – On nie jest w stanie prowadzić.

W pytaniu **am**, **is**, **are** stawiamy przed osobą:

Can she work? – Czy ona może pracować?

Is she able to work? – Czy ona jest w stanie pracować?

Na co dzień częściej mówimy **can**. **To be able** brzmi bardziej oficjalnie – często usłyszysz je w rozmowie o zdrowiu, na przykład po wypadku albo po operacji.

UNABLE – NIE W STANIE 🚫

Przeczenie z **to be able** możemy zrobić na dwa sposoby. Zamiast **not** przed **able** możemy powiedzieć **unable** (dosł. niezdolny). Znaczenie zostaje to samo:

unable – niezdolny, nie w stanie /ʌnˈeɪbl/

He isn't able to drive. – On nie jest w stanie prowadzić.

He's unable to drive. – On nie jest w stanie prowadzić.

I'm not able to work. – Nie jestem w stanie pracować.

I'm unable to work. – Nie jestem w stanie pracować.

JESTEM W STANIE 🦵

She's able to walk again. – Ona znowu jest w stanie chodzić. /ʃiːz ˈeɪbl tə wɔːk əˈgen/

To samo z **can**:

She's able to walk again. – Ona znowu jest w stanie chodzić.

She can walk again. – Ona znowu może chodzić.

I'm unable to move my fingers. – Nie jestem w stanie ruszać palcami. /aɪm ʌnˈeɪbl tə muːv maɪ ˈfɪŋgəz/

To samo z **not able**:

I'm unable to move my fingers. – Nie jestem w stanie ruszać palcami.

I'm not able to move my fingers. – Nie jestem w stanie ruszać palcami.

Are you able to walk? – Czy jesteś w stanie chodzić? /ɑː juː ˈeɪbl tə wɔːk/

To samo z **can**:

Are you able to walk? – Czy jesteś w stanie chodzić?

Can you walk? – Czy możesz chodzić?

BYĆ W STANIE – W PRZESZŁOŚCI ⬅️

W czasie przeszłym zamiast **am**, **is**, **are** stoi **was** albo **were**. Pełna odmiana:

I was able – Ja byłem w stanie

you were able – Ty byłeś w stanie

he was able – On był w stanie

she was able – Ona była w stanie

it was able – To było w stanie

we were able – My byliśmy w stanie

you were able – Wy byliście w stanie

they were able – Oni byli w stanie

Przeczenie i pytanie tworzymy tak samo jak z **to be** w czasie przeszłym: w przeczeniu **was not**, **were not**, w skrócie **wasn't**, **weren't**, a w pytaniu **was** i **were** stawiamy przed osobą. Popatrz na zdania w czasie teraźniejszym i przeszłym:

I'm able to help you. – Jestem w stanie ci pomóc.

I was able to help you. – Byłem w stanie ci pomóc.

He isn't able to drive. – On nie jest w stanie prowadzić.

He wasn't able to drive. – On nie był w stanie prowadzić.

Is she able to work? – Czy ona jest w stanie pracować?

Was she able to work? – Czy ona była w stanie pracować?

BYŁEM W STANIE, UDAŁO SIĘ 🚌

Po polsku **was able** i **were able** często tłumaczymy też jako „udało mi się", „udało nam się".

Luckily, we were able to catch the last bus. – Na szczęście udało nam się złapać ostatni autobus. /ˈlʌkɪli wiː wər ˈeɪbl tə kætʃ ðə lɑːst bʌs/

⚠️ **UWAGA: luckily** pochodzi od rzeczownika **luck** – szczęście (traf, los):

luck – szczęście /lʌk/

Good luck! – Powodzenia! (dosł. Dobrego szczęścia!)

I had no luck. – Nie miałem szczęścia. (dosł. Miałem żadne szczęście.)

Od **luck** tworzymy przymiotnik **lucky** – mający szczęście:

lucky – mający szczęście, szczęśliwy /ˈlʌki/

We were lucky. – Mieliśmy szczęście.

You're so lucky! – Masz takie szczęście!

Nie myl **lucky** z **happy**. Po polsku oba słowa mogą znaczyć „szczęśliwy”, ale **lucky** mówi o szczęściu, które ktoś ma (traf, los), a **happy** – o tym, co ktoś czuje (radość, zadowolenie):

happy – szczęśliwy, zadowolony /ˈhæpi/

I'm lucky. – Mam szczęście.

I'm happy. – Jestem szczęśliwy.

Seven is my lucky number. – Siódemka to moja szczęśliwa liczba.

We're a happy family. – Jesteśmy szczęśliwą rodziną.

I wasn't able to call you. – Nie byłem w stanie do ciebie zadzwonić. /aɪ ˈwɒznt ˈeɪbl tə kɔːl juː/

To zdanie możemy też przetłumaczyć: „Nie udało mi się do ciebie zadzwonić”.

Were you able to sleep? – Czy byłeś w stanie spać? /wɜː juː ˈeɪbl tə sliːp/

To zdanie możemy też przetłumaczyć: „Udało ci się zasnąć?”.

BYĆ W STANIE – W PRZYSZŁOŚCI ➡️

W czasie teraźniejszym mamy dwie formy: **can** i **to be able**. Podobnie w czasie przeszłym: **could** oraz **was able**, **were able**. Czas przyszły z **will** tworzymy tylko z **to be able**, bo **can** nie łączy się z **will** – nie ✗ ~~***will can***~~. Po polsku **will be able** najczęściej tłumaczymy jako „będę mógł”:

I will be able / I'll be able – Ja będę mógł

I will not be able / I won't be able – Ja nie będę mógł

Will you be able? – Czy będziesz mógł?

I'll be able to tell you tomorrow. – Będę mógł ci powiedzieć jutro. /aɪl biː ˈeɪbl tə tel juː təˈmɒrəʊ/

I won't be able to pick you up. – Nie będę mógł cię odebrać. /aɪ wəʊnt biː ˈeɪbl tə pɪk juː ʌp/

She won't be able to come. – Ona nie będzie mogła przyjść. /ʃi: wəʊnt bi: ˈeɪbl tə kʌm/

Will you be able to help me tomorrow? – Czy będziesz mógł mi jutro pomóc? /wɪl ju: bi: ˈeɪbl tə help mi: təˈmɒrəʊ/

PODSUMOWANIE 📌

W uprzejmej prośbie **could** znaczy „mógłbym”, „mógłbyś”:

Can you help me? – Czy możesz mi pomóc?

Could you help me? – Czy mógłbyś mi pomóc?

Could to także czas przeszły od **can** – mogłem, umiałem. Przy każdej osobie wygląda tak samo, a przeczenie to **couldn't**:

I can swim. – Umiem pływać.

I could swim when I was four. – Umiałem pływać, kiedy miałem cztery lata.

We can't get a taxi. – Nie możemy złapać taksówki.

We couldn't get a taxi. – Nie mogliśmy złapać taksówki.

Przy **see** i **hear** nie tłumaczymy **can** ani **could** jako „móc”:

We could see the sea from our room. – Z naszego pokoju było widać morze.

Zamiast **can** możemy powiedzieć **to be able** – być w stanie. Przeczenie i pytanie tworzymy jak z **to be**, a zamiast **not able** możemy powiedzieć **unable**:

She can walk again. – Ona znowu może chodzić.

She's able to walk again. – Ona znowu jest w stanie chodzić.

I'm not able to move my fingers. – Nie jestem w stanie ruszać palcami.

I'm unable to move my fingers. – Nie jestem w stanie ruszać palcami.

W czasie przeszłym zamiast **am**, **is**, **are** mówimy **was** albo **were**:

I wasn't able to call you. – Nie byłem w stanie do ciebie zadzwonić.

Czas przyszły z **will** tworzymy tylko z **to be able**, bo **can** nie łączy się z **will**:

I'll be able to tell you tomorrow. – Będę mógł ci powiedzieć jutro.

BRAWO TY 🥳 🚀 🙌